

Davos, Bono e a banalización da globalización

Eduardo Gudynas

O Foro de Davos non incide na raíz dos problemas globais, e pola contra reproduce as condicións que xeran a desigualdade e a pobreza.

Todos os anos, no mes de xaneiro, celébrase na localidade suíza de Davos, o Foro Económico Mundial. Os seus participantes usuais son políticos de renome, desde presidentes a primeiros ministros, directivos das grandes corporacións, e algúns académicos. É un espazo de celebración e reprodución da globalización actual, polo cal recibiu fortes críticas cidadás. Non podemos esquecer que o Foro Social Mundial iniciouse como un contrapunto con Davos para demostrar que outro mundo é posible.

Como resposta ás críticas, os organizadores do foro de Davos intentaron algúns cambios: permitiron abandonar o uso de gravatas, ampliaron os temas abordados, discutindo cuestións como a SIDA ou o "matrimonio e o sexo", e organizaron talleres en grupos máis pequenos. O apoxeo deses cambios aconteceu en 2005, cando o foro da elite empresarial e política foi tomado por asalto polas estrelas da música como Bono e Lionel Richie, e artistas como Angelina Jolie, Richard Gere e Sharon Stone. Deste xeito o Foro Económico Mundial caeu na banalización de apelar a fórmulas máxicas e mediáticas para terminar coa pobreza no sur.

Moitos lembrarán cando Stone tivo unha repentina revelación en Davos, ao soste que África necesitaba axuda en forma inmediata. De pé nunha das sesións do foro, púxose a colleitar nese mesmo momento un millón de dólares entre os empresarios que a rodeaban. Por suposto que todos apoiaron o seu pedido e prometeron abrir as súas billeteras, pero poucos fixérono, deixando en evidencia as súas verdadeiras esencias. Tomou case un ano facer cumprir aquelas promesas, Stone non regresou a Davos, e ese millón de dólares non solucionou os problemas de África.

En troques, o cantante de U2, Bono, asiste regularmente a Davos para presentar distintas receitas de solución aos dramas globais. O seu apoio conceptual está nas ideas do economista Jeffrey Sachs, quen afirma que a solución transita esencialmente por un aumento masivo a axuda externa cara aos países en desenvolvemento. Sachs publicou en 2005 o seu libro "O fin da pobreza. Como conseguilo no noso tempo", prologado polo propio Bono.

Lembremos que Sachs tivo un soado papel como asesor económico en Bolivia e en países de Europa do Leste, incluíndo Rusia, aplicando terapias de shock, as que terminaron en profundas crises económicas. As súas receitas para acabar coa pobreza editáronse case ao mesmo tempo do foro de Davos 2005, cando Bono lanzou a súa campaña enfocada en África, xunto a Tony Blair e Bill Gates, onde todos festexaban as ideas de Sachs.

As posturas de Sachs descansan nunha visión reduccionista da pobreza, moi dependente do ingreso monetario, fortemente condicionada pola xeografía, e carente dunha historia previa que explica a dinámica pola cal uns países volvéronse ricos á conta da pobreza doutras nacións. Polo tanto, a receita de Sachs é manter as relacións globais actuais pero aumentando a axuda externa. Non se cuestiona a esencia da globalización, non se pretende reformar o comercio global nin os fluxos de capital, e non se apunta a outros estilos de desenvolvemento.

A solución global: Bono presentando en Davos o cartón de crédito vermella para solucionar a fame no mundo.

Son propostas moi simplistas, pero que se volven difíciles de criticar pola presenza de Bono e outros actores, os que revisten eses posicionamentos mercantís dun glamour contestatario e "cool". É que, sen dúbida, Bono é simpático, e ninguén quere cuestionar a un rockeiro simpático. Pero por agora a "Bono política" non é suficiente. Son receitas simples que non atacan as raíces dos problemas que xeran a pobreza aínda que alivian as consciencias dalgúns dos seus responsábeis.

É unha estratexia que resulta moi cómoda aos empresarios que se reúnen en Davos. Cumpre con moitos propósitos, como darlle un rostro humano ao foro e entreter á prensa en seguir ás estrelas do rock en lugar de cuestionar aos CEOs das corporacións. É unha postura baseada no espectáculo; de feito estes intentos de Bono foron tema central nun número da revista Vanity Fair.

Esas posturas tamén brindan unha canle para as doazóns corporativas co que se xustifica unha estratexia de acción contra a pobreza baseada na caridade. Pouco se discute sobre as relacións de produción e a equidade, senón que se debate sobre o monto da doazón; a énfase non está en como revertir os procesos que orixinan as desigualdades globais, senón na competencia de quen será o empresario que alcance a maior doazón. Os posicionamentos do dúo Sachs-Bono vólvense funcionais á globalización actual; non pon en risco a súa estrutura e dinámica. Lembremos como exemplo que a insistencia de Bono, no Foro de Davos en 2002, por un programa contra o fame, recolleu moitas declaracións de apoio, pero nada diso concretouse na conferencia internacional para o financiamento do desenvolvemento que se celebrou poucos meses despois en Monterrey (México). Pasaron varios anos deste tipo de campañas, recitais como "Live8", e diversos emprendimientos mediáticos, con resultados moi modestos, mentres que problemas craves, como o distorsionado comercio mundial en algodón, mantense incambiado.

No campo académico, aínda que hai algunhas críticas serias ás posturas tipo Sachs-Bono (tanto por dereita como por esquerda), seguen sendo moi poucas. É que tamén entre os académicos obsérvase o inimigo da banalización. Por exemplo, o destacado economista, Kenneth Rogoff, docente na Universidade de Harvard, celebra nas páxinas da revista Estafes, que Bono chegou ao Foro de Davos 2006 cunha "idea excelente": un cartón de crédito American Express Vermella, "onde o 1% das compras debían ir a un Fondo Global para combater a SIDA, tuberculose e malaria". Rogoff agrega: "alguén me amosou un exemplo do cartón e lucía moi ben (cool)", para enseguida sinalar que "as festas e ceas en Davos foron notablemente máis lixeiras e relaxadas", onde a consultora McKinsey logrou contar con "a mellor música, como case sempre ocorre, e dixéronme que a xente quedou bailando ata as 3 da mañá", mentres que no cocktail de Google "servíase viño e champagne".

Este é o resultado da "Bono-banalización" das temáticas globais: asumir que a pobreza solucionarase desde o uso dun cartón de crédito mentres se goza dunha festa en Davos. Como evidentemente esas solucións son inefectivas, a presenza dos actores e músicos, parece máis achegada a un plan para responder ás críticas e reaccións cidadás –un "plan B" tal como advirte George Caffentzis, que permite acalar as protestas populares para manter a columna vertebral da economía global. Mestúrase a Bono con Bill Gates, Angela Merkel e Lula dá Silva, e así vístese á globalización con novas pezas.

O verdadeiro papel de Davos está en promover os mercados globais e liberalizar o comercio internacional. As súas raíces son evidentes neste ano, xa que se retoman os temas clásicos, e enfocarase o "poder da innovación colaborativa" en cinco alicerces: empresarial, economía e finanzas, xeopolítica, ciencia e tecnoloxía, e valores e sociedade. Para precisar aínda máis esa perspectiva é conveniente anotar que os coordinadores do encontro 2008 son o ex-premier británico Tony Blair, os presidentes de Pepsico, Chevron, dos bancos J.P. Morgan e ICICI da India, o presidente da empresa China Mobile Communications, e Henry Kissinger.

O Foro de Davos non incide na raíz dos problemas globais, e pola contra reproduce as condicións que xeran a desigualdade e a pobreza. Dicar que o fame é un problema, e ademais un drama a escala global non é suficiente. Intentar resolver isto cun cartón de crédito é ridículo. É necesario dar os pasos cara a solucións concretas, moitas das cales serán dolorosas para os países industrializados, e nese esforzo non hai nada para festexar e hai moito para cambiar.

18/02/2008

www.forumdesalternatives.org/PG/readarticle.php?article_id=4751